

Universitätsbibliothek Wuppertal

Danielis Chamieri Delphinatis Panstratiæ Catholicæ, sive Controversiarvm De Religione Adversvs Pontificios Corpvs.

Tomis quatuor distributum. : cum indicibvs necessariis.

De Canone Fidei

Chamier, Daniel

Frankfurt, 1627

Liber primus

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-907](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-907)

PANSTRATIÆ CATHOLICÆ
TOMI PRIMI

LIBER PRIMVS.

Qui est

DE CANONE FIDEI.

Caput Primum.

Distributio totius operis Controversiarum.

Pvs aggredior magnum: multi temporis, immensi laboris. Caput in Doctrina fidei Christianæ controuersarum, Catholicos inter ac Papistas, plenam tractationem: partibus multiplicem: quæstionibus perplexam: sophisticatis obscuratam: incredibili contententium pertinacia tantum non desperatam: Ecclesiæ hoc seculo cū primis necessariam.

II. Tu mihi statim ab limine tam serio, quam necessario inuocatus ad esto, Omnipotens: auctor luminis, fons scientiæ, ipsissima veritas. Tu, qui mysteria sapientibus huius seculi abscondita; paruulis tuis reuelare dignatus es. Tu, qui das petenti: pulsanti aperis: quærenti ostendis te ipsum. Tu, qui ex ore infantium perficis laudem tuam. Tu, qui prohibes vel unicum abs te acceptum talentum defodi in terram.

III. Tu ab initio per Filium, per Apostolos, per Prophetas, per Euangelistas, effundere dignatus es totum saluificæ veritatis thesaurum, in Ecclesiam tuam depositorium diues, cuius sic fundamenta iaciebas, vt ne aduersus eam præualerent inferorum portæ: hæreticorum agmina: exercitus Antichristi. Tu, sequentis Apostolorum initia seculis, varios errores à Sathana in orbem emissos magnifice compescuisti verbo tuo potenter efficaci in ore Pastorum & Doctorum, magno numero: quorum opera, Simonianos, Gnosticos, Marcionitas, Manichæos contriuisisti: Arrianos, Pneumatomachos, Nestorianos, Eutychnianos, Pelagianos fregisti: aliorum etiam minorum hæreticorum agmina vix numero recensenda iam pridem disturbasti. Tu nostro tandem seculo, non iam à paucis hæresibus tentatam: sed tota Antichristianæ tyrannidis mole pressam: tantumque non misere extinctam, Ecclesiam vindicasti, per fortissimos illos seruos tuos, viros magnos: nec magnos, nisi à re: qui voce, qui scripto, qui sanguine, qui cineribus suis, τὸν αὐτῶν πόντον ἀμύνησαι, τὸν ἡνὲρ ἀπυλαίαις impugnarunt: tuam veritatem constantissime propugnarunt: adeo vt post tenebras plus quam Cimmerias, & palpabiles, lucem salutis coeperit orbis vsurpare.

IV. Ast hoc tuum profundissimæ misericordiæ opus, qui maxime debebant admirari; admirantes amplecti; amplectentes frui, ingratiissimi homines in perniciem suam pertinaciter ruentes; immane quantum oderint: quantis conatibus oppugnent. Et vim quidem apertam, armatamque ignibus, laqueis, gladijs sæuitiam (nam & hanc exeruerunt re diuini Nerones) tu compescuisti: efficiens vt senserint miseri non magis contra malleorum ictus incudem, quam contra persequentium crudelitatem, Ecclesiam durare. Reddidisti seculo pacem, Domine: cuius beneficio, qui ante paucos annos in caueis, in cryptis delitescabant veritatis tuæ amatores, nunc in publicum prodeant: & aperte profiteantur multi: quod ante apud se ipsos taciti suspirabant pauci. Quin & huic regno, nostræ (inquam) Galliæ, hunc secundum iam regem induxisti: quo imperante cuius liceat esse pio. Huic tu regi, δ tu summe Rex regum, Domine dominantium: tu, per quem reges regnant, adde annos plurimos, sed & hunc illustrato veritatis tuæ cognitione: vt qui puer à patre didicit tuos, vexare: vix factus eorundem amet reformatam sinceritatem: veniatque in gyrum Ecclesiæ; ab ymbra alarum tuarum, nec aliunde suam securitatem expectaturus: quam in sinu magnæ meretricis iam bis vidit male quæsitam suis decessoribus.

V. Sed compositis bellicis furoribus, restat Sophistarum numerus, quætus antea nunquam, conatus etiam maximi. Hi seruiunt dementandis hominibus, vt in erroribus Papisticis & pereant, & per re gaudeant: sintque certum testimonium ἐπιγυλας illius, quam te mendacio concessurum minatus es, aduersus eos, qui amorem veritatis non receperint, vt salui fiant, Da, summe

Pater, vt hoc etiam quantum est Sophistarum, dissectum, fractum, contritum videamus. Atque hoc vt sit, aliquando, da tuis, quod respondeant: Da spiritum, cui resistere nequeant hostes veritatis tuæ: Da felices laborum successus; vt incipiant surdi audire, cæci videre, claudi ambulare in semitis tuis. Et quia inter istos seruos tuos, imo post istos seruos tuos plurimos, etiam me in hanc arenam descendere voluisti: Da vitam: Da vires: Da otium. Quin potius da omnia. Quid enim meum polliceor? Sed tu non soles deesse inuocantibus nomen tuum, quærentibus gloriam tuam. Et hoc quidem certe tu mihi iam de disti: quo securius cætera expecto, per Dominum nostrum Iesum Christum filium tuum, cui tecum & cum Spiritu Sancto, regnum, honor, & gloria in æternum.

VI. Omnes Controversias, quæ inter Catholicos sunt & Papistas, de rebus ad religionem Christianam pertinentibus; animus est pertractare, neque aduersus vnum aut alterum & solis meis viribus: vt *μὴ ἴσχυρα* sit: sed aduersus omnes Papistas, quoruncumque in manibus habere potui, collectisque omnium similiter, qui pro veritate dimicauerunt, viribus, quasi *πᾶσι πρὸς* dimiteretur potius. Controversiarum ipse miratus sum numerum. Et si enim in apertum non esset obscurum, non vnum aut alterum membrum fidei à Papistis labefactari, vt olim ab hæreticis, sed totum potius corpus oppugnari: tamen cum in rem præsentem deductus; singula minutim confectus sum: tū verò nouus horror inuasit animum. Deus bone! quis factum credidisset: imò quis fieri posse putasset, vt qui se Christianos dicunt: qui se Catholicos solos tanto fastu iactant: ij vix vnum, aut alterum; aut ad summum, tertium caput in articulis fidei, retinuerint?

VII. In tanto numero, ne, quod sit, confusio officiat, tum mihi disputantibus hæc disputationes lecturis; colligam locos generales. Itaque dicam primum de Canone fidei Christianæ, tum de reliqua doctrina, cuius ex eo Canone constat certitudo. Huius *ἐπιφαθεία ἡσικώτου* (sic locos communes appellat apud Quintilianum Theodorus) erunt; vnum de Deo, alterum de Homine, qua corrupto, qua restaurato.

VIII. In disputando, fidem bonam præstabo: diligentiam adhibebo: breuitatem non negligam. Prima erit cura, in singulis capitibus, status causæ: non à meis coniecturis: non ab incertis rumoribus: non à partium studiis, sed à disertis verbis aduersariorum. Secundus labor, Argumentorum; Solutio-num, Instantiarum comparatio, & sincera & exacta: vt ne quid aut vafre dissimularum: aut callide delubarum: aut perfide quisquam inuersum conqueri possit.

IX. Hunc mihi sinceritatis amorem Deus dedit. Sed & dedit hominẽ meminisse: Itaque illud Isidori libet hoc initio lectoribus in mentem reuocare ex Epist. 247. lib. 2. *Δίχριστος ἐστὶν ἡ μὴ ἐπιγυλας ἡσικώτου, καὶ ὁ λέγων τὸ ἀξίως ἀπολαύει πάντας, καὶ ἀδυνατείαν καὶ ἀνὴρ ἐξ ὅτου τοῦ ἀκαταμάχτου, ἀλλὰ οὐ γὰρ μὴν ἐπιγυλας ἐστὶν τὸ τῶν ἀρετῶν μέγιστος ἀναφύσσων; aquum esse in magno opere, si quis infra materia dignitatem subsidat, non impotentiam damnari dicentis, sed videntiam potius concedi, reputata rei magnitudine.*

C A P. II.

De Canone Fidei, status primæ Controversiæ.

I. Primum locum sibi merito ac necessario vindicant in Controversijs Theologicis; quæcunque sunt de Canone: siue de Principijs Fidei Doctrinalibus; vt loquebatur Stapletonus. Merito quidem: quia nullum procedat ædificium non positus prius fundamentis: & in qualibet scientia sint ante omnia constituenda principia, vnde postea peti necesse est demonstrationes. Necessario autem: quia hinc etiam bella mouent Papistæ: magna contentione conantes abducere nos à veris, certisque Religionis principijs,

AA

cipijs,

VIII. Iam ad Cordubensem: primo negatur maior: Nam & Iurifconsulti, qui easdem leges habent pro norma, siue iudice, habent tamen plurimas Controuersias. Et ipsi Papistæ, etsi omnes admittant suam Ecclesiam pro summo iudice Controuersiarum, tamen in non paucis, non profus consentiunt inuicem. Exempli gratia, quidam Papam Conciliis subiiciunt, quidam præferunt. Quidam Papam esse posse hæreticum asserunt, quidam negant: Mariam conceptam absque originali peccato, nonnulli asserunt: alii impugnant.

IX. Secundo, quæro, quomodo intelligendum sit illud vendicare: vere an falso? Nam si vere, ut sit sensus, eos sibi vendicare Scripturam, à quorum partibus vere stant Scripturam testimonia, negatur minor: nunquam enim sibi hoc modo hæretici vendicare poterunt Scripturam: alioqui non essent hæretici: quia id hæreticum esse non potest, quod consentit Scripturis. Sin autem non vere, sed falso concedit hæreticos sibi Scripturam vendicare, tum negabitur maior: non enim verum est, eos, qui quocumque tandem modo siue vere, siue falso vendicant iudicem Controuersiarum, nihil habere controuersum.

CAP. XVII.

De Obscuritate regule, & eius interpretatione.

I. Nulla omnium Controuersiarum regula est obscura. At Scriptura facta est obscura: ergo non est regula omnium Controuersiarum. Argumentum est Gregorii de Valentia, *Sententiam* (inquit) eius autoritatis, cuius de omnibus rebus iudicium est, apertam oportet esse, ut ab omnibus fidelibus commode possit intelligi. Maiorem probat, Si non ita perspicue ac plane autoritas illa doceat, non ad eam rem valebit, cuius causa diuinitus instituta est: nempe ut omnes, nisi nimium velint esse cæci, facile cognoscere possint, quid ex fide credere debeant, quid tanquam fidei contrarium repudiare. Et hoc ipsum rursus. Quomodo enim conscientia acquiescet, aut in animum aliquis inducet, certo & absque ulla hesitatione id credere, quod scire clare ipse non possit, ab aliqua autoritate proponi & tradere, quam sibi persuadeat esse infallibilem? Minorem ita confirmat, Iam vero sententia Scriptura de maximis etiam fidei questionibus, ita obscura & difficilis ad intelligendum est, ut homines etiam bene literati, nedum vulgares fideles, in eius inquisitione facile allucinentur, ab eaque aberrant. Atque hunc sermonem postea prosequitur subtilissime variis corrogatis argumentis, per totum cap. 2. lib. 5. Analytico.

II. Respondeo primum ad minorem; suo loco & tempore tractandam esse quæstionem de obscuritate Scripturæ, quæ iam pridem nouimus Papistas, & in Papistis præcipue Iesuitas, egregie abuti tanquam *μεγαλοφωνοί*, ad absterrendos à libris Canonicis Christianos: non secus ac apud Plautum in Mostellaria, sceleratus Tranio *terrifica monstra ait videri in aëribus*, senem ut ludificaretur. Sed ea nos terriculamenta, fauente Deo, facile amouebimus, cum eo fuerit deuentum. Interea sufficiant nobis luculentissima Augustini Patris piissimi, id est, nihil minus quam Iesuitæ, verba ex c. 9. lib. 2. de Doctrina Christi. *In iis quæ aperte in scripturis posita sunt, inueniuntur illa omnia, quæ continent fidem, moremque viuendi, spem atque charitatem.* Item hæc Chrysostomi, homil. 3. in 2. ad Thessal. *παντα σε φησὶ ἐν γὰρ τῷ λόγῳ τοῦ θεοῦ τὰς θείας γραφὰς, πάντα τὰ ἀσφαλῆ καὶ ἀλάτῃ. Omnia sunt dilucida & recta, quæ sunt in diuinis Scripturis: manifesta sunt, quæcumque sunt necessaria.*

III. Sed nunc, nego maiorem. Re vera enim obscuritas aut perspicuitas non est de natura regulæ: sed tantum certitudo, & autoritas: nempe, ut certum sit eam esse alienam ab omni errore: esseque per se certum quicquid ab ea habetur. Hæc duo si in Scriptura esse ne aduersarii quidem, quantumlibet Iesuitæ negare possunt, non habent, vnde negent esse regulam, ac propterea iudicem Controuersiarum.

IV. Illud autem probatur; quia primo, regulæ natura est in rebus ipsis: obscuritas vero pertinet ad modum & rationem tradendarum rerum, quæ multis circumstantiis variari potest, rebus iisdem manentibus, nam quemadmodum vnum idemque præceptum est, seu Latine, siue Græce, siue Hebraice dicas, *Non occides*, etsi linguæ sint aliæ aliis obscuriores: sic nulla ratio efficere potest, ut non sit isthæc prohibitio cædis regula, secundum quam iudicari debeant homicidæ.

V. Nec tantum linguarum varietas, sed etiam in eadem lingua phrasum diuersitas, confert aliquid ad perspicuitatem, vel obscuritatem. Sic aliquando obscuriores sunt figuratæ, quam propriæ dictiones: & tamen non amittunt propterea regulæ autoritatem, Eucharistiæ institutionem regulam esse, non tantum nos fatemur, & Papistæ contendunt, sed Paulus etiam ostendit, eum, Corinthiorum defectus ut corrigeret, eam recitauit, & tamen in ea institutione, non tantum nos contendimus figuratum esse, *Hoc est corpus meum*, sed ne Papistæ quidem negare possunt, hæc saltem non esse propria, *Hic calix est nouum Testamentum in sanguine meo.*

VI. Secundo, obscuritas plerumque non est absolute in re ipsa, aut in modo tradendi: sed relate, habita ratione variorum ingeniorum, adeo ut vnum idemque sit huic quidem perspicuum, illi vero obscurum, cum alias ob causas, tum ob maiorem minoremue profectum: & in Ecclesia secundum mensuram gratiæ Dei cuiuslibet distributæ: ut Paulus ad Philip. 3. *Si quid aliter sentitis, hoc quoque Deus vobis reueget.* Itaque, si quæcumque obscura sunt ea non possunt dici regula, tum sane accideret, ut vnum idemque præceptum vniquidem, à quo intelligeretur, esset regula; alteri vero minime: ac si pro variis personis amitteretur, aut acquireretur autoritas regulæ. Quod est absurdissimum. Quis enim audiuit vnquam, regulam ab iis, quibus regula est, habere, ut sit regula?

VII. Tertio ipsa experientia docet, in regularum censu, multas numerari, quæ sunt obscurissimæ. Nam cum nulla lex non sit regula, sciunt tamen Iurifconsulti in suis legibus infinitos esse gryphos, quos tamen nondum anti-quarunt, aut etiam antiquare cogitant. Atque adeo, ut si minus ipse Gregorius, certe reliqui Papistæ Scripturam agnoscunt pro regula, etsi non solam: quantumlibet acculent eam nimis obscuritatis, æque ac Gregorius.

VIII. Ad primam confirmationem, nego regulam, si non facile doceat, non tunc vtilem ad id cuius gratia instituta est: falsumque assero, quod Gregorius supponit, tanquam à se probatum libro Analyt. 3. in eum finem institutam esse regulam fidei, ut omnes nisi nimium velint esse cæci, facile cognoscere possint, quid sit tenendum. Neque sane quod posuit, demonstrare po-

tuit: imo ne demonstrare quidem aggressus est. Disputauit enim duntaxat regulam huiusmodi esse debere, ut ad omnem quæstionem extendatur, nec quicquam relinquat, quod ex ea non queat solui. Quæ quidem illi disputatio *in sententiis* conquisita est: quem enim habet aduersarium?

IX. Sed non sufficere dicimus, si ex regula certo cognosci possit, quid sit tenendum. Id autem fieri, aliquando facilius, aliquando difficilius. Nam quæcumque totidem verbis Scriptura definiuit, ea sunt facilima: exempli gratia, Deum creasse cælum & terram. Quæ vero non sunt expressa concisè peris verbis, paulo difficilius eruuntur: sed eruuntur tamen, & quidem variis gradibus. Spiritum Sanctum esse adorandum, non lego totidem verbis: sed constare tamen ex Scripturis tam certo assero, quam aliud quicquam: & quidem non difficulter. Paulo fortasse difficilius Humanam Christi naturam non subsistere nisi in diuina: sed tamen singula conferendo, tandem euincitur. Animam esse immortalem, non lego diserte in veteri testamento, quod etiam Perronus Tileno obiebat, ut probaret Scripturæ imperfectionem: sed elicitur ex infinitis (ut ita dicam) veteris Testamenti locis.

X. Ad secundam confirmationem, qua hæc prior fulciebatur, concedo non posse absque hesitatione id credi, quod non clare sciri possit esse ab aliqua auctoritate infallibili. Sed inde nego confirmari eam facilitatem, de qua est quæstio. Non enim idem est clare scire, & facile scire. Nam etiam quæ multo labore ac sudore, id est, difficile discuntur, ea clare tandem sciuntur ac certo. Sic ex quo intellexerunt fideles illud, *Ego & Pater vnum sumus*, significare essentiam identitatem, etsi cum aliqua difficultate propter Ariano-rum sophismata, tamen iam & clare, & certo sciunt *τὸ ὁμοῦν* esse ab auctoritate infallibili.

XI. Huic vicinum argumentum Lorichii. Nulla lex, de cuius sensu dubitatur, seipsam declarare, & sententiam dicere potest. At Scriptura Sacra est ipsa lex, de cuius sensu vel intelligentia dubitatur. Ergo non potest de se ferre sententiam, siue iudicare quis verior sit sensus. Et maior probatur: quia hulla lex seipsam interpretatur: sed opus habet doctissimis viris.

XII. Respondeo, legis nomen proprie dici de singulis capitibus: non autem de toto corpore legum: nisi improprie. Sic nemo dixit vnquam legem Solonis, aut Draconis, aut duodecim tabularum: sed leges. In Ecclesia tamen vltus contra inuauit: non solum enim leges Decalogi dicuntur decem; sed etiam totus ipse Decalogus, lex; imo vero etiam quinque libri legis. Itaque ad Syllogismum respondeo, Minorem esse falsam, de lege dicta priori sensu; id est, pro singulis legis capitibus. Non est a. verum totam Scripturam esse vnum aliquod caput legis, definitis rem aliquam. Quod si priori sensu legem sumat, distinguo legem, de cuius sensu dubitatur. Nam id intelligitur vel vniuersaliter, ut eius legis nullæ sint partes, de quarum sensu non dubitatur: vel *ἀδιόριστος*, ut eius legis nonnullæ sint partem, quarum interpretatio vertatur in dubium. Illo sensu negatur assumptio. Sunt enim quam plurima capita Scripturæ, quorum sensus certus. Altero autem sensu negatur maior: nihil enim obstat quominus perspicua capita lucem præferant obscuris: quo modo veteres senserunt.

XIII. Nam quod excipit, hanc locorum collationem non fieri à Sacra Scriptura, sed à viris doctissimis, & in Scripturæ lectione exercitissimis. Itaque non leipfam, sed eam Doctores interpretari: hoc nullius est momenti: quia enim iis vniuersis idem loci, qui comparantur, non extrinsecus assumuntur, sed ab ipsa Scriptura sufficiuntur, ideo recte dicitur Scriptura seipsam interpretari. Atque ita loqui solent omnes: & merito. Nam tum viri docti, non sunt nisi instrumenta quædam erudiendi sensus ex locorum comparatione. Concurrent autem in eodem opere, causa præcipua, & causa instrumentalis. Sic panis alit, & diues alit pauperem. Sic Spiritus Sanctus docet fideles, & Pastores docent fideles. Nempè Spiritus per Pastores. Ineptum est igitur, si quis dicat, Docti viri à Scriptura sumunt Scripturæ interpretationem: Ergo Scriptura seise non interpretatur: Sed Docti viri eandem interpretantur: Imo vtrumque verum est.

CAP. XVIII.

An Scriptura sit accommodata ad omnes errores cauendos.

I. Regula, quæ ad iudicandas omnes fidei quæstiones diuinitus est instituta, proculdubio accommodatissima est ad cognoscendos & cauendos errores omnes fidei contrarios. At Scriptura Sacra sic omnino composita est, ut experientia etiam doceat, eam per se solam, non tam regulam accommodatam esse ad declinandos omnes errores, quam arcano Dei iudicio esse velut lapidem offensionis, & in tentationem pedibus insipientium, ut qui velint ea sola niti, facillime impingant & errent. Vnde enim illi errores existunt nisi de Scripturis male intellectis? Aut qui fieri potest, ut quæ doctrina tam facile ab hominibus adulteratur, ut in patrocinium omnium errorum aduocetur, eadem sit accommodatissima, aptissimaque regula ad reiciendum omnes omnino errores. Non magis certe hoc stare potest, quam si quis diceret, accommodatissimum remedium ad recte videndum, ex quo accideret omnes cæcutire, quicunque fierent cæci.

II. Deus bone! tantamne inter Christianos blasphemiam! Et neget aliquis Papistas in accusationem conuerti Scripturarum? Et neget aliquis Papistas esse hæreticos? Horui profecto hæc legens & reuocauit in mentem ista apud Pamelium, annotat. 237. in Tertulliani præscriptiones. *Posterius, gratia sane, & pereleganti metaphoræ, Scripturam vocarunt ceream, eiusque cereum nasum dixere, quia possit ad libitum quocumque flecti. Tam facile est enim, imo facilius est ad res profanas & impias probandas detorqueere sanctam Scripturam quam facile est ex pedibus ac semipedibus, aut Penthemimeribus Virgilianis epithalamias seu quiduis aliud in vnum congerere. Ναὶ ἕξου κύβητος ἰσοδ.* Sed argumentum est Gregorii de Valentia, *ἀπὸ τοῦ* descriptum: quod ita per partes dispono. Primus Syllogismus, Omnis regula fidei est accommodata ad omnes errores vitandos. At Scriptura non est accommodata ad omnes errores vitandos. Ergo, Scriptura non est regula fidei. Maior per se patet. Minor probatur duobus Argumentis. Primum continetur hoc secundo syllogismo: Quæcumque Scriptura, arcano Dei iudicio, est velut lapis offensionis, ut qui velint ea sola niti, facillime impingant, & errent: ea non est accommodata ad cauendos omnes errores. At Scriptura est huiusmodi. Ergo non est accommodata ad omnes errores cauendos. Probatur minor tertio syllogismo, Quæcumque Scriptura est eiusmodi, ut ex ea male intellecta oriuntur omnes errores,

ea est lapis offensionis. At Scriptura est eiusmodi. Ergo est lapis offensionis. Alterum argumentum ad maiorem primi syllogismi, hoc quarto continetur, Nulla Doctrina, quae tam facile adulteratur, ut in patrocinium omnium errorum aduocetur, est accommodata ad errores omnes vitandos. At Scripturae Sacrae Doctrina est eiusmodi. Ergo non est accommodata ad omnes errores vitandos.

III. Respondeo, negari maiorem primi syllogismi. Et contra verum esse, Scripturam omnino accommodatam esse ad omnes errores refutandos, ideoque vitandos. Quia enim sufficit ad omnem veritatis confirmationem: sic enim Athanasius pronunciauit *αὐτῶν ἐν ταῖς πλείοσι ἀληθειῶσι ἀπεβλήθησαν*; quae de re alias, hoc est, in controuersia de Perfectione Scripturae. Et tectum iudex est sui & obliqui. Ergo Scriptura, eo ipso quod sufficit ad veritatis praecium, sufficit etiam ad omnium errorum refutationem. Quae de re rursus plura in eadem Controuersia. Et si verum est, quod Veteres asserunt, ex Scripturarum ignorantia haereses originem ducere: tum contra verum erit ex eorundem cognitione, haereses omnes fugari.

IV. In secundo syllogismo lapis offensionis distinguendus est. Dupliciter enim dicitur, vel per se, vel per accidens. De lapide offensionis per se conceditur maior: sed negatur minor. Est enim Scriptura vere salutaria doctrina: imo lucerna pedibus nostris, teste Dauid, ut paulo ante vidimus: quia eius beneficio habent fideles, ne offendant in viis suis; ut notabat ad eum locum interpretes. Sunt autem haec profus contraria; ut nullo modo possit, quae lucerna est pedibus nostris, esse eadem per se lapis offensionis.

V. Iam vero de lapide offensionis per accidens, conceditur minor. Quid enim id consistat de Scriptura, quod de ipso Christo certissimum est? Luc. 2. *Positum est isse in casum & resurrectionem multorum*. Esse autem sic intelligendum confirmatur ab ipso tertio syllogismo; qui oritur omnes errores asserit, non a Scriptura simpliciter, hoc est, ab ea Doctrina, quae continetur in Scriptura: sed a Scriptura male intellecta, hoc est, ab ea Doctrina, quae non est in Scriptura: & ut loquitur Clemens Papa apud Gratianum dist. 27. ex sensu extrinsecus alieno, & extraneo.

VI. Sed negatur maior. Quemadmodum enim Christus, etiam si per accidens sit lapis, ad quem multi offendant, nihilominus est vere, & quidem solus, causa salutis credentibus in eum. Sic Scriptura, etiam si a plurimis torquetur ad proprium interitum, est tamen Doctrina profus vera, sancta, & diuina: ac proinde ob eum abusum non potest deturbari de sua auctoritate, ut desinat esse regulae fidei.

VII. Est etiam falsum quod Gregorius asseruit, eos, qui sola nituntur Scriptura, facile impingere. Nemo enim errans sola vitur Scriptura. Nam qui ea sola nititur, ex ipsa Scriptura sensum capit veritatis, ut idem Clemens docebat faciendum. At non faciunt, sed extraneum inferunt aliunde, vel a se inuentum, vel ab aliis acceptum, ut Papistae, qui, exempli gratia, eum locum Matth. 26. *Bibite ex hoc omnes*: non ex nativo sensu explicant, siue ipsorum verborum, quae mandatum significant omnibus praesentibus, ut biberent de calice consecrato: siue aliorum locorum, ut Marci 14. *Biberunt ex eo omnes*, unde constat id factum, quod verba mandati significant, & prior ad Cor. 11. confirmatur, *Quotiescumque ederitis panem hunc, & poculum hunc biberitis*. Sed inferunt in eum sensum quendam desumptum ex praxi suae Ecclesiae, quae hoc habet, ut nemo bibat praeter vnum: ut iam sensus sit, *Bibite ex hoc omnes*: id est, is tantum bibat qui consecrat. Hi sane non sola nituntur Scriptura: sed Scriptura & traditione: vel potius Scripturam ex traditione *επιβλέποντες*, ut loquitur Petrus.

VIII. Quarti syllogismi etiam non difficilis solutio, primo, falsa est minor: quia fieri non potest, ut Scripturae Doctrina adulteretur: etsi fieri iterum possit, ut eius verba in alienum sensum detorqueantur. Differunt enim verba, & Doctrina, tanquam signum & res significata: & signa quidem aliquando sunt *πρόσημα*; ideoque possunt varie intelligi: sed eius tamen qui locutus est sensus non potest esse non vnicus. Sic, cum legimus, *Verbum caro factum est*, Ioannis 1. possunt quidem verba, si ipsa nuda considerentur, intelligi vel de assumptione, ut apud Catholicos, vel de confusione, ut apud Eutychianos: sed fieri tamen non potest, ut verus eorum verborum sensus sit hic posterior, quod euincitur ex aliis locis; quantumlibet omnes Sophisticae neruos intendant haeretici. Si ergo non potest alius esse Scripturae sensus, non potest eius doctrina adulterari.

IX. Secundo; ne ipsa quidem verba detorqueri possunt omnia; sed tantum quaedam. Nulla enim est haeresis, quae totum corpus Scripturae accommodare possit, ita ut eius mendacis conueniant quaecumque leguntur. Nam remanent, aut quidam, aut certe multo plures loci integri, ut nullo artificio obscurari possint: ex quibus deprehenditur reliquorum falsatio. Sic Tertulianus de Resurre. carnis, c. vlt. *Prisina* (inquit) *instrumenta quasdam materias illis videntur subministrasse: & ipsas quidem iisdem literis requincibiles*.

X. Itaque distinguo: Doctrina enim Scripturae, siue potius verba, adulterari dicuntur, vel *ὄλως*, ut tota Scriptura errori faueat: vel *ἄρᾳ*, & *ἄρᾳ*, ut eius tantum partes detorqueantur. Si *ὄλως*, negatur minor: quia id accidere Scripturae nunquam potest. Si *ἄρᾳ* & *ἄρᾳ*, negatur maior: quia, si ex aliis locis reuincitur alicuius loci deprauatio: Ergo Scriptura non fauet vlli errori, neque in eius patrocinium adduci potest: propterea hoc argumento non potest spoliari auctoritate regulae.

CAP. XIX.

De Prophetia propria interpretatione.

I. Argumentatur etiam Gregorius ex i. c. Epist. Petri post. *Quod omnis Prophetia Scripturae propria interpretatione non fit*.

II. Hic primum eos refellit, qui censent mentem esse Apostoli, nullum Scripturae locum interpretandum ex ingenio proprio, non collatis & consultis aliis locis. Refellit autem duobus argumentis. Primo, quia id nullus putauit haeticorum: ac proinde non fuisset opus tam serio monere. Secundo, quia si vnum aut alterum locum, ingenio sensuque proprio interpretari non licet, multo minus plures, inter quos collatio constituitur.

III. Deinde suam ipse profert expositionem priuato suo labore, atque proprio studio, quacumque demum ratione, atque adeo ne ex ipsa quidem Scriptura, Doctrinae Scripturae certo ac infallibiliter in controuersis quaestionibus intelligere posse: sed opus esse, ut discat ex aliqua alia auctoritate in Ecclesia, communi, per quam Spiritus Sanctus communiter loquatur, o-

mnescque doceat. Ratio est, quia, quemadmodum non auctoritate humana sed diuina loquuti in Scripturis sunt sancti Dei homines: ita etiam non humana ac propria industria huius vel illius hominis, vilo modo ne ex ipsa quidem Scriptura, sententia Scripturae certo cognoscenda est, sed ex aliqua auctoritate item diuina, per quam ipse Spiritus Sanctus sit certissimus Scripturae interpres.

IV. Respondeo primum de interpretatione: deinde de vi argumenti. Quod attinet igitur ad Apostoli verba, constat sensum esse, non magis humano ingenio exponi, quam primo proponi Prophetas. Et in id conspirant aut omnes, aut plerique omnes interpretes: facileque coniecitur ex verbis sequentibus, *Non enim libidine hominis allata est olim. Pr. prophetia: sed acti a Spiritu Sancto loquuti sunt sancti homines Dei*. Quasi diceret, artes liberales, scientiaque altiores, ut inuenta sunt primum, iocerti indagacione humani ingenij ita posse explicari sola eiusdem ingenij virtute, seipsum colligentis ac neruos intendentis. Exempli gratia: Non expectanda est aliqua particularis & extraordinaria Spiritus gratia ad intelligendos Aristotelis libros, obscuros alioqui, quia ne Aristoteli quidem adfuit Spiritus: quantumlibet suos acromaticos iactet apud Aulum Gellium, *ὁ δὲ δούμιος ἢ μὴ οὐκ ἔστι δὲ μὴ οὐκ*, neque editos neque non editos: at Pauli Epistolas ille nunquam recte interpretabitur, qui sola sui ingenij virtute nixus ad eas accedit: ratio est, quia Paulus, non minus quam Petrus, ea, quae scripsit, habuit, non a carne aut sanguine: sed a Patre, qui est in caelis. Vnde Caietanus in eum locum, *Inter scriptas sententias, & scriptas Prophetias differentiam tangit; penes hoc, quod vir doctus ea, quae in lumine intellectus agentis apparent, iuxta propriam interpretationem, & docet & scribit. Prophetia autem, ea, quae sibi sub lumine diuina reuelationis apparent, non secundum proprii iudicii interpretationem: & dicit & scribit*.

V. Haec sunt absque controuersia, sed non perinde quae Gregorius disputat. Nam primo, non recte refellit priorem interpretationem asserentium non esse singulos locos seorsim, & per se interpretandos ex ingenio: sed ex collatione cum aliis. Et miror, ausum profiteri nullum haeticorum putasse Scripturas, & seorsim, & ex ingenio proprio exponendas: nam vtrumque profus constat ex veterum querelis. Tertullianus aduersus Hermogenem, c. 19. *Occasionem sibi sumpsit quorundam verborum: ut haeticis fere mos est, simplicitate quaque torquere*. Clemens Alexandrinus Stromat. 7. elamat eos excerpere nonnulla, *ὅτι τὸ ὄψιν ἢ τὸ σῶμα τὸ ἀσφραγισμένον ὑπὸ τοῦ ἁγίου πνεύματος*; aliter quam poscit contextus, & corpus Prophetiae. Theodoretus paulo ante, *ἡμεῖς οὐκ ἔχομεν τὸν ἴδιον κατὰ σκεδὴν*, nudum aliquod essatum recitum ex propria serie, detorque ad suam confirmationem, *ἢ τῆς ἡλικείων ἀγαθῶν ἀποδοῦναι, ἀλλὰ αὐτὸς τὸ οἰκίον κρηνηντικὸν τοῦ λαβῆσαι β. ἀζ. ἄρῳ*. Non ipsos subicientes se manifesto sensui: sed ad proprii ingenij artificium malum vi pertrahentes syllabas. Sic illi, si alii complures: ne in re clara multos testes non necessarios corrogem.

VI. Esse vero legitimum consequentiam, si vnum aut alterum locum ingenio sensuque proprio non liceat interpretari, ergo multo minus plures inter quos collatio instituitur, absit ut nullus neget ianae mentis. Sed velim mihi, aut ipse Gregorius, aut pro eo acutior aliquis Iesuitulus, ostendat, quid ea faciat aduersus eam, quae impugnabatur, verborum Petri interpretationem. Aut, si id difficilissimum est, saltem quid contra eos faciat, qui asserunt Scripturam esse controuersiarum regulam. Ego enim videre non possum.

VII. Contra autem vere credo hoc loco indicari eam interpretationem Scripturae, quam nos vrgemus, quam Iesuita oppugnat. Nam quia oportet esse a Spiritu Sancto, quaecumque tandem profertur: *πλουσι*: necesse est hauriri ab inspiratione, vel ordinaria, vel extraordinaria. Extraordinaria, ut cum Daniel intellexit, somnia regis eorumque significationem exposuit. Sed haec ratio nunc nulla expectatur: & iam pridem cum Montani paraclito *τῶν ἐρημητιστικῶν* Prophetias valere iussit Ecclesia.

VIII. Restat igitur ordinaria; quam quis neget a Scriptura peti? Certe ipse Daniel, etsi propheta, perindeque alias non indignus habitus reuelacione extraordinaria, tamen se profiteretur intellexisse numerum annorum septuaginta, de quo factus est sermo Domini ad Hieremiam Prophetam *ex libris*: id est, annotante sic Iunio, tum Prophetiarum Iirmeiae, quibus annorum numerus fuerat praefinitus, tum historis temporum, quae a deportationis initio effluerant. Nec alia causa erat Beroensibus comparandi cum Scripturis praedicationem Pauli: aut Paulo Timotheum hortandi, ut attenderet lectionis cap. 4. prior. Epist. aut denique affirmandi Scripturam vtilem esse ad instructionem, redargutionem, & reliqua; ut homo Dei esset *ἀρῳ*, *αὐτὸς πᾶσι ἐρημητιστικῶν ἐξ ἑρημητιστικῶν*: perfectus, ad omne opus bonum perfecte instructus.

IX. Sed in interpretatione Gregorii haec reprehendo. Primum, quod *αὐτὸς ἴδιος ἐπιλοῦσθαι*, substituerit, proprium laborem: quasi negarit Apostolus, vilo modo cuiquam laborandum; ut Scripturam ingenio interpretari adipiscatur. Quod contra temper factum est: imo etiam praecceptum a Domino, cum diceret, *ἰδοὺ τὰς γραφὰς, seruauimini Scripturas*. Est enim scrutari, aliquid magna diligentia ac sollicitudine quaerere. Vetus Glossarium, *ἐρεῖν, Scrutare, rimari*. Festus, *Rimari, valde quaerere, ut in rimis quoque*, Etymologicum magnum, *ἡ δὲ δὴ ἐπιπλοῦν τῶν ἐν ἀποκρυφίοις*: *Qui scrutantur multum in inquirendo satagunt*. Praetereo Augustinum, multa de hac diligentia praecipientem in libris de Doctrina Christiana.

X. Deinde, opponuntur tanquam dissentanea, quaeque se inuicem tollant; hinc quidem labor priuatus propriumque studium ex ipsa Scriptura: hinc vero, auctoritas in Ecclesia communis, per quam Spiritus Sanctus communiter loquatur, & omnes doceat. At hoc in se factum est. Nam neque priuatus labor, propriumque studium, opponenda fuerunt ei auctoritati, cui potius subordinaantur: & Scriptura, est eam praecommissa auctoritas in Ecclesia, per quam Spiritus Sanctus omnes docet.

XI. Tertio, quis non miretur huius hominis tyrannidem; qui cum alienam sententiam adeo refellat frigide, suam tamen obrudat nullo confirmatam argumento, *ἡ ὁρὴ τῆς οὐρανίας κρηνης ἀποδίδει*, ut de sui temporis haeretico Theodoretus loquebatur: Quasi vero, tantam sibi comparasset in orbe pietatis, doctrinaeque famam Iesuitae Lojolutae, ut quicquid ex create libuerit, vnum nobis superstit *αὐτὸς ἔφατ*.

XII. Iam non argumentum hoc esse dico, sed meta *μετὰ μὴ σὺν ἐκείνῳ*. Cū n. quaestio sit, vtrum Scriptura sit regula omnium Controuersiarum, iste mihi de Scripturarum interpretatione licet mouet, negans esse interpretandos proprio labore. A haec alia est Controuersia, de qua suo tunc tempore agendum erit.

IX. Pergit Carranza. Ecclesia est antiquior omnibus Scripturis: antequam Dominus daret legem Mosi, iam erat Ecclesia: & post annos aliquot a Passione Christi, primus scripsit Matthaeus, at ante illum erat Ecclesia. Ergo non regulabatur per Scripturas.

X. Sed hoc sophisma est plus quam puerile. Scriptura est, vel ipsa scriptura, & literarum per lineas certas, pictura: vel ipsa doctrina per eas picturas significata, & ut loqui mos est, in iis literis contenta. Scripturae fatemur Ecclesiam esse antiquiorem. Et id recte probatur ex annorum supputatione, cui ablit ut contradicimus. Sed negamus esse antiquiorem ea doctrina, quae significatur ea scriptura. Proinde non valet consequentia: nam etsi Matthaeus primus Euangelium scripsit, annis aliquot post initium Ecclesiae; tamen Ecclesiam certum est semper a suo statim initio regulatam fuisse per id Euangelium, quod Matthaeus scripsit, ac post eum reliqui.

XI. Sed iam forte severius: Scripturae superuenientes Ecclesiae acceperunt robur ab illa. Ergo Scripturae non sunt regula Ecclesiae. Probat ut antecedens. quia Scriptores erant membra Ecclesiae, in quibus non poterat esse maior auctoritas, quam in ipsa Ecclesia. Sed Scripturae Matthaei habet auctoritatem ab illo. Matthaeus autem, siue Ioannes, siue Paulus, ab Ecclesia. Ergo iudex omnium est Ecclesia, non Scriptura aliqua: Confirmatur. Quae Petrus viua voce docuerat, a subsequenti Marcii scriptis non accipiebant auctoritatis robur, aut veritatis aliquod testimonium: sed contra magis haec ab illis: quia Scripta Marcii Apostolicae praedicationi, & doctrinae inueniebantur conformia, habebantur rata.

XII. Negatur antecedens, de quo prolixius disputandum erit in quarta Controverbia. Nec rationes contra concludunt. Primo, quia falsum est Scripturas suam auctoritatem habere a suis Scriptoris: habent enim a Deo unde appellantur *θεοπνευστοι*, & diuinae. Alias, quia inaequalis fuit auctoritas Marcii ac Lucae, non Apostolorum, Matthei & Ioannis Apostolorum: oporteret etiam non aequali gradu, & fide suscipi illorum & horum Euangelia: quod est absurdum.

XIII. Secundo, nego Mattheum, Ioannem; Paulum, & similes auctoritatem suam habuisse ab Ecclesia. Contra enim Paulus disertis verbis se dixit esse Apostolum, non tantum, *ἀπὸ θεοῦ καὶ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ*, ex voluntate Dei, prior ad Corinthios I. & ad Ephesios & ad Colossenses: sed etiam primo ad Galatas, *ἀπὸ θεοῦ καὶ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ*, non ab hominibus, neque per hominem, sed per Iesum Christum ac Deum Patrem. Et secundo capite, *ἐμοὶ ὁ θεὸς πατέρας ἔδωκεν εὐαγγελιστῆρα*, mihi enim, qui videbantur esse aliquid, nihil contulerunt. Et sane fieri non potuit, ut qui mitterentur ad docendas gentes, & constituendam Ecclesiam, ij quicquid haberent auctoritatis, aliunde non haberent, quam ab ipsa Ecclesia aut genibus.

XIV. Tertio, in iis scriptoribus non fuisse maiorem auctoritatem, quam in tota Ecclesia, dupliciter intelligi potest. Vel enim comparantur cum Ecclesia, in qua ipsi comprehendantur, & sic verum est non fuisse eorum maiorem auctoritatem. Nam quemadmodum ipsi continentur in Ecclesia, sic eorum etiam auctoritas, in auctoritate Ecclesiae, ac proinde eos oporteret auctoritatem habere, maiorem sua ipsorum auctoritate, quod est ineptum: nec concluditur tamen Ecclesiae auctoritatem esse ab Ecclesia: quia haec Scriptorum auctoritas, etsi esset in Ecclesia, tamen non erat ab Ecclesia.

XV. Vel ita comparantur cum Ecclesia, ut seorsim considerentur a reliquo Ecclesiae corpore. Ac tum nego, non maiorem fuisse eorum auctoritatem, quam Ecclesiae. Alias, primo tam ipsi potuissent doceri ab Ecclesia quam ab ipsis Ecclesia: quod est absurdum. Secundo, oporteret tantam auctoritatem esse hodiernae Ecclesiae, quanta fuit eorum Scriptorum: quod rursus quis ferat? Neque enim hodie Ecclesia potest condere librum Canonium; ipsis concedentibus aduersariis.

XVI. Quarto, concedimus Scripta Marcii rata fuisse ob eam causam, quia Apostolicae praedicationi essent conformia. Sed oblitus est Carranza indicare, quomodo hinc probetur, vel iudicem omnium esse Ecclesiam, non Scripturam, vel ab Ecclesia Scripturam accipere robur auctoritatis. Nam verumque negamus inde confici. Ratio est, quia est Marcii Euangelium, non aliud quam doctrina Petri: ergo inde auctoritatem habet illud, unde haec. Haec autem non habuit ab Ecclesia: non habuit a Petro, sed a Spiritu Sancto. Ergo & illud.

CAP. XXII.

An Dei Verbum sit mutum: & post ipsum recurrendum sit ad Ecclesiam.

I. S I Dei verbum sit mutum ad dogmata exponenda: ergo opus est authentico doctore, nempe Dei Ecclesia. At prius verum, ergo & posterius. Sic Franciscus Cordubensis cap. 82. artic. 2. qui est de Ecclesia. Sed & Pighius Controverbia tertia, Si ad Scripturam hanc referri oportere dixeris iudi-

cium, communis te sensus ignarum comprobans. Sunt enim Scripturae, muti iudices. Nec aliter Charronæus cap. 2. Veritatis, 3. artic. 8. ubi Scripturam asserit esse rem mutam, quæque non moueatur, agatur a seipsa: semper in eodem statu maneat, nec seipsam indicet aut magis explicet.

II. Respondeo, Scripturam esse mutam, eotantum, quia non vitatur viua voce: sed quia viua vox non alium in finem vsurpatur, nisi ut sensus loquentis exprimitur; Scriptura autem diserte exprimit sensum loquentis Dei, ideo hætenus esse mutam falsum est. Non minus enim intelligimus, fide hominem iustificari; quum id legimus apud Paulum, quam cum ipse Paulus viua voce pronuntiabat.

III. Ergo negatur consequentia: in qua etiam ineptia est Cordubensis non praetermittenda, opponens mutum authentico. Quasi vero nihil mutum, hoc est, viua voce destitutum, esse possit authenticum. Atqui non tantum Scriptura Sacra; sed etiam omnes omnino leges, eodem modo mutæ sunt. Quid igitur? Ealne aliquis Iurisconsultus neget esse authenticas? Imo omnino leges non sint, si non authenticæ.

IV. Scripturam non moueri, sed in eodem semper statu manere, verissime dictum Charronæo concedimus. Et nimirum hoc male habet Paphias, qui, cum sibi concilij sint, multa mutasse in Religione Christiana, ideo nolent esse aliquam legem, quæ de iisdem semper eadem responderet: multoque auro redemptam vellent Pighianæ blasphemiae veritatem, in Controverbia tertia de Ecclesia, asserentis, Scripturas esse velut cereum quendam nasum, qui horsum, illosumque facile se trahi permittat, & quo traxeris, haud inuitus sequatur. Nos vero contra, serio amamus illud fidei nostræ fundamentum: *Usque dum praeterierit caelum & terra, iota unus, aut unus apex nequaquam praeterierit ex lege, usque dum omnia facta fuerint.* Matthæi 5. & rursus 24. *Caelum & terra praeteribunt: sermones autem mei, nequaquam praeteribunt.* Indeque plene persuademur esse Fidei regulam, solum Verbum Dei scriptum, quia regulam oportet esse *ἀμετακίνητον*.

V. Non agere autem a seipsa Scripturam, non satis capio: quo sensu dictum sit, itaque vellem Charronæum explicasse. Certè Paulus ad Hebræos 4. *λόγος*, sermonem Dei asserit esse, primum *ζῶντα* viuum, deinde *ἐνεργῶν*, efficacem, hoc est, praeditum certa vi ad aliquid efficiendum: & *τὸ ἐνεργεῖν* subicit; *τὸ κἀπὸ τοῦ ἁγίου πνεύματος διδόναι, καὶ διὰ τοῦ ἁγίου πνεύματος φωνῆς τῆς καρδίας, ἀρμῶν τῆς καρδίας, καὶ κατὰ τὸν νόμον καὶ ἐννοίας ἀκαρδίας*, Penetrantior quouis gladio ancipiti: ac pertingens usque ad diuisionem animæ simul, ac spiritus, compagumque & medullarum, & diuidicans cogitationes & conceptiones cordis. Atque hæc nobis sufficere videtur efficacia, ut constituatur Scriptura, (quam esse Verbum Dei nemo negat) iudex omnium religionis Controuersiarum.

VI. Falsum est etiam, Scripturam non indicare, aut interpretari seipsam. Contra, Lactantius, lib. 6. cap. 21. *Num Deus, & mentis, & vocis, & lingua artifex, diserte loqui non potuit? Imò vero summa prouidentia carere furo voluit ea, quæ diuina sunt, ut omnes intelligerent, quæ ipse loquebatur.* Quinetiam Iosephus a Costa Iesuita, de Christo reuelato, lib. 1. cap. 2. asserit, Testamenti Veteris interpretandi, nullam esse meliorem rationem quam Noui cognitionem. Sed de hac quaestione alias.

VII. Rursus Charronæus in hunc modum disputat, & quidem confidenter. Scriptura neque est, neque esse potest, vltima regula, & summus iudex Doctrinae. Quia post eam accurrendum est ad Ecclesiam, quæ eam & interpretetur & applicet *αὐθινα δὲ*, & certo: atque ita Ecclesiae auctoritas postrema remanet & summa.

VIII. Imo (inquam) primo falsum est, post Scripturam accurrendum esse ad Ecclesiam. Nam si aliquid eruat, quod vere sit ex Scriptura, tum id certo tenendum est: quicquid etiam in contrarium Ecclesia definiat, si quidem definiat. Quod quis non credat, cum audiat ab Apostolo adeo seuerè pronuntiatum anathema contra non Apostolos tantum, sed etiam Angelos, si quid aliter doceant? Tum si olim post Apostolos viua voce loquentes, non fuit necesse accurrere ad Ecclesiam, ergo ne hodie quidem, cum eosdem, eadem loquentes audiuimus in Scripturis, venia nobis ab illo petenda est eorum credendum, quæ ab ijs discimus. Tertio, tam falsum est, quod asserit Charronæus, ut contra potius certum sit, oportere post Ecclesiae definitionem accurrere ad Scripturam, exemplo Beræensium, qui post Apostolum audierunt, Scripturas consuluerunt, ut certo sibi persuaderent, verà esse quæ audierant.

IX. Deinde in ipsum Charronæum torqueo argumentum, & dico vere Scripturam Sacram esse vltimam regulam, eam ipsam ob causam, quia Ecclesiae nullæ sunt partes aliæ, quam Scripturam interpretandi & applicandi. Nam qui interpretatur aliquid, is nullo modo regula est eius quod interpretandum sumpt: sed contra potius. Sic Aristoteles est norma eorum omnium, qui Aristotelem interpretantur: quoniam necesse est hos omnes, nihil dicere contra, aut præter mentem Aristotelis. Nam si aliquid addant de suo, quod Aristoteli nunquam venerit in mentem, ij tum potius non interpretantur, sed aut corrumpunt, aut emendant. Quorum illud in Scriptura fieri non debet, hoc vero non potest.

FINIS LIBRI PRIMII.